

BİR EDEBİYAT DURAĞI KÜÇÜKÇEKMECE

A Literature Stop Küçükçekmece

Doğukan Ali PAKER*

ÖZ

İstanbul şehri geçmişten bu yana sanatçılara esin kaynağı olan bir şehir olmuştur. Gülsüm Cengiz tarafından hazırlanan *Bir Edebiyat Durağı Küçükçekmece* adlı araştırma-inceleme kitabı da İstanbul'un ilçesi Küçükçekmece'yi esin kaynağı almakta ve burada yaşamış sanatçıları incelemektedir. On üç bölümden oluşan kitapta modern Türk edebiyatı sahasındaki sanatçılar ele alınır. Kitapta işlenen sanatçılar Mehmet Âkif Ersoy, Yusuf Ahıskalı, Hasan İzzettin Dinamo, Afşar Timuçin, Çetin Altan, Yaşar Kemal, Mustafa Eremektar, İlhami Bekir (Tez), Orhan Kemal, Enver Gökçe, Eray Canberk ve Ömer Açık gibi yazarlardan ve şairlerden oluşur. Bu yazarların Küçükçekmece ilçesiyle kurdukları bağlar anlatılır ve eserlerine yansıyan Küçükçekmece'ye ait doğal ve beşerî unsurlar gösterilir. Bu çalışmada sadece mekân odaklanılmamıştır. İlgili bölümlerde yazarların edebî kişiliklerine ve biyografik özelliklerine de yer verilmiştir. Kitapta yazar biyografisi hakkında yeni bilgiler ve yazarlara ait ilk defa görülecek fotoğraflar bulunur. Yazarların biyografisi anlatılırken yazarın ailesinin ve dostlarının anılarıyla desteklenir. Bu kitap Küçükçekmece veya civarında yaşamış şahsiyetleri ele alması ve onların eserlerine yansıyan Küçükçekmece'yi işlemesi bakımından özgün bir çalışmadır. Yerel belediyelerin bu tarz çalışmalarını desteklemeleri, Türk edebiyatı tarihine önemli bir hizmet işlevi taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: mekân, biyografi, modern Türk edebiyatı, Gülsüm Cengiz, Küçükçekmece.

ABSTRACT

The city of Istanbul has been an inspiration to artists since the past. *A Literature Stop Küçükçekmece* research-review book by Gülsüm Cengiz also examines the artists who inspired and lived here. The thirteen-part book covers artists in the field of modern Turkish literature. The artists covered in the book are Mehmet Âkif Ersoy, Yusuf Ahıskalı, Hasan İzzettin Dinamo, Afşar Timuçin, Çetin Altan, Yaşar Kemal, Mustafa Eremektar, İlhami Bekir (Tez), Orhan Kemal, Enver Gökçe, Eray Canberk and Ömer Açık. The ties of these authors with the district of Küçükçekmece are explained

* Yüksek Lisans Öğrencisi. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul/Türkiye. E-posta: dogukanpaker@gmail.com. ORCID: 0000-0001-7517-0248.

and the natural and human elements of Küçükçekmece reflected in their works are shown. This work is not just a place oriented work. Related sections also include the literary personalities and biographical characteristics of the authors. In the book, there are new information about the author biography and the photos to be seen for the first time of the authors. The biography of the authors is supported by the memories of the author's family and friends. This book is an original work in terms of writing about the personalities who lived in or around Küçükçekmece and processing the Küçükçekmece reflected in their works. The support of local municipalities for such works serves an important service to the history of Turkish literature.

Keywords: place, biography, Modern Turkish Literature, Gülsüm Cengiz, Küçükçekmece.

Cengiz, Gülsüm (2021). *Bir Edebiyat Durağı Küçükçekmece*. İstanbul: Küçükçekmece Belediyesi Kültür Yayınları, 399 sayfa.

İstanbul'un çeşitli doğal ve beşerî güzellikleri gerek klasik Türk edebiyatını gerek modern Türk edebiyatını daima besleyici bir işlev üstlenmiştir. İstanbul'u, modern Türk edebiyatı üzerinden okumak istenilirse Boğaziçi'ni Abdülhak Şinasi Hisar'dan, adalarını Sait Faik'ten, huzurunu Ahmet Hamdi Tanpınar'dan, azizliğini de Yahya Kemal'den okumak mümkündür. Elbette İstanbul'u ele alan yazarlar bunlarla sınır değildir. Pek çok yazar çeşitli açılardan İstanbul'u eserlerinde işlemişlerdir.

Gülsüm Cengiz tarafından hazırlanan *Bir Edebiyat Durağı Küçükçekmece* adlı araştırma-inceleme kitabı da İstanbul'un ilçesi Küçükçekmece'de ömür geçiren şahsiyetleri ve onların eserlerine yansıyan Küçükçekmece'yi incelemektedir. On üç bölümden oluşan kitapta sırasıyla Mehmet Âkif Ersoy, Yusuf Ahıskalı, Hasan İzzettin Dinamo, Afşar Timuçin, Çetin Altan, Yaşar Kemal, Mustafa Eremektar (takma adıyla Mıstık), İlhami Bekir (Tez), Orhan Kemal, Enver Gökçe, Eray Canberk ve Ömer Açıık gibi şairler ve yazarlar ele alınmıştır.

Kitabın birinci bölümü "Bir Uzun Yol Yürüyüşçüsü Mehmet Âkif Ersoy" başlığını taşır. Bu bölümde İstiklal Şairi Mehmet Âkif'in, Küçükçekmece'nin Halkalı semtiyle olan ilişkisi, aldığı eğitim üzerinden biyografik olarak işlenir. Mehmet Âkif, Küçükçekmece Gölü civarında, Halkalı'da bulunan Halkalı Ziraat ve Baytar Mekteb-i Âlisi'nde yatılı olarak eğitim görmüştür. Bu okuldan baytar olarak mezun olan Âkif, daha sonra buraya Kitabeb-i Resmîye derslerini vermek üzere öğretmen olarak atanır. Bölümde Mehmet Âkif'in "Hasta" adlı şiiri üzerinden onun Halkalı semtini edebiyata yansıması gösterilir. "Hasta" şiirinin başında, bu olayın Halkalı Ziraat Mektebi'nde geçtiği vur-

gulanır. Şiirin konusu bu okulda okuyan gencin, okurken verem hastalığına yakalanması ve hastalığın bulaş riskine karşın gencin okuldan uzaklaştırılmasıdır. Mehmet Âkif'in, şiire konu olan bu olayı öğrencilik yıllarında mı öğretmenlik yıllarında mı yaşadığına dair bir belirti bulunmamıştır ama Âkif'in şiirdeki veremli gençle kendini benzeştirdiği belirtilir. Bölüm başlığında Mehmet Âkif “Bir Uzun Yol Yürüyüşçüsü” olarak nitelendirilir. Bunun sebebi Âkif'in öğrencilik yıllarında, Halkalı'dan Fatih'e ailesini ziyaret etmek için uzun mesafeyi yayan gidip gelmesinden kaynaklanır. Yazıda Mehmet Âkif'in, okulda kurduğu dostluk ilişkilerinden de bahsedilir. Âkif'in, okuldan arkadaşı İslimyeli Hasan Tahsin Bey'le olan dostluğu ve onun Tahsin Bey'e verdiği bir söze nasıl sadık kaldığı anlatılır. Ayrıca onun Halkalı'ya ikinci gelişinde bir aile babası olarak geldiğine ve etrafını bu duyarlılıkla incelediğine dikkat çekilir. Genel itibarıyla birinci bölümde, Halkalı Ziraat ve Baytar Mekteb-i Âlisi ekseninde Mehmet Âkif'in, Halkalı semtiyle eğitim, edebiyat, iş yaşamı, aile ve dostluk ilişkisi üzerinden kurduğu bağlar aktarılmıştır.

“Menekşe Yamaçlarında Bir Edebiyat Sofrası Yusuf Ahıskalı” başlığını taşıyan ikinci bölümde şair-yazar Yusuf Ahıskalı'nın, Menekşe semtiyle kurduğu ilişki ele alınır. Yusuf Ahıskalı, dört ay hapis yattıktan sonra dört duvar arasında düşlediği gökyüzünü, denizi, kırları; kısaca aradığı doğayı ve özgürlüğü Menekşe'de bulmuştur. Burada önceleri bir subay tarafından yaptırılan gecekondu, Ahıskalı'nın subaya İngilizce dersi vermesi karşılığında kendisine verilir. Böylece Ahıskalı, hapiste kurduğu hayaline kavuşmuş olur. Yusuf Ahıskalı'nın başka gerçekleştirmeyi istediği bir hayali daha vardır: Yüzme. Spor yapmayı çok seven Ahıskalı, hapisteyken yüzmeyi çok özlemiştir. Menekşe semtine taşınınca da Menekşe Koyu'nda yaz kış fark etmeksizin bu tutkusunu gerçekleştirmiştir. Yüzmenin yanında yürümeyi de seven Ahıskalı, sabahları Küçükçekmece Gölü'nün etrafında yürürmüş ve göle konan kuşları keyifle seyredermiş. Ondaki bu doğa özlemi ve doğayla iç içe olma isteği, kendisini Yunan mitolojisindeki Pan ile özdeşirmesinden ileri gelmektedir. Doğayla iç içe yaşarken Yusuf Ahıskalı'nın Menekşe'deki evi bir “edebiyat sofrası” işlevi de görmüştür. Zamanın ileri gelenleri, şairleri, yazarları, ressamı vb. sanatçılar ona konuk olurlarmış. Başta Hasan İzzettin Dinamo olmak üzere Yaşar Kemal, Rifat Ilgaz, Orhan Kemal, Kemal Bayram Çukurkavalı, İsmet Pamir gibi arkadaşları sık sık Menekşe'deki evini ziyarete gelirmiş. Yusuf Ahıskalı, Menekşe İstasyonu karşısında bulunan evini bir “edebiyat sofrası” yapmanın dışında barınma sorunu yaşayan yazarlara ve şairlere evinde kiralık odalar vermiştir. Onun kiracısı olanlardan biri de 40 Kuşacağı şairlerinden Enver Gökçe'dir. Bu bölümde Yusuf Ahıskalı'nın edebî serüve-

ninden, kızı Esi'yle olan yaşantısından ve yazar Hasan İzzettin Dinamo ile kurduğu gecekondu komşuluğundan da bahsedilir.

Üçüncü bölüm olan “Trabzon’dan Menekşe’ye Umudun Peşinde Hasan İzzettin Dinamo” bölümünde, Hasan İzzettin Dinamo’nun Menekşe’ye gelişine değinilir. 1949’da sürgün sayılan askerlikten döndükten sonra Dinamo, işsiz güçsüz kalmıştır. Öğretmenlik hakkını kaybetmiş, yasaklı olduğu için de kitaplarını yayımlatamamıştır. Ailesinin geçimini sağlamakta zorlanan Dinamo’ya, dostu Yusuf Ahıskalı yardım etmiştir. Onlara Menekşe’de ev bulan, onların Menekşe’ye yerleşmelerine vesile olan çocukluk arkadaşı Yusuf Ahıskalı olmuştur. Hasan İzzettin Dinamo, Menekşe’deki gecekonduya yerleşme sürecini ve gecekonduya yaşadıklarını *Musa’nın Gecekondu* adlı romanında işlemiştir. Bu roman, biyografik nitelik taşımanın yanı sıra romandaki Hüsrev karakteri de Yusuf Ahıskalı’yı temsil etmektedir. Onun *Gecekondumdan Şiirler* adını taşıyan bir şiir kitabı daha vardır. Romanı gibi bu şiir kitabında da gecekondu yaşamından izler bulunur. Üçüncü bölümde, Dinamo’nun şiir ve romanlarının taşıdığı biyografik niteliklerden faydalanıp çeşitli alıntılarla bölüm zenginleştirilmiştir. Hasan İzzettin Dinamo ve eşinin yerleştikleri bu gecekondu duvarları çadır bezindedir. Gecekondu mutfağı ve tuvaleti yoktur. Tek odası olan gecekondu elektrik, su ve ısınmadan da yoksundur yalnız her şeye rağmen Dinamo çifti başlarını sokacak bir çatı buldukları için mutlulardır. Hasan İzzettin Dinamo, Menekşe’deki gecekondu edebiyatla ilgili çalışmalarını sürdürmeye çalışır. Her ne kadar bu duruma içersense de başkaları adına kitap çevirmenliği yapar. Bir yandan şairliğini bir yandan romancılığını devam ettirir. Kurtuluş Savaşı’nı konu alan sekiz ciltlik *Kutsal İsyan* adlı romanını, Menekşe’deki gecekonduya yazmaya başlar. Dinamo, daha sonraları Menekşe’den Ataköy’e taşınıp yaşamını orada sürdürür. Özetle üçüncü bölümde, Hasan İzzettin Dinamo’nun Menekşe’deki gecekondu ailesiyle bütün zorluklara rağmen yaşama tutunmaya çalışması, Yusuf Ahıskalı, Yaşar Kemal, Kemal Tahir vd. yazarlarla olan dostlukları ve çetin geçen yaşam mücadelesinin edebî eserlerine yansıyan yönleri işlenmektedir.

Dördüncü bölüm “Soğuksu’dan Şiire ve Dünyaya Açılan Yol Afşar Timuçin” başlığını taşır. Bu bölümde Afşar Timuçin’in ailesiyle Küçükçekmece’ye göçü ekseninde onun eğitim, aile ve iş yaşamı ele alınmıştır. Afşar Timuçin, üniversite okumak için İstanbul’a gitmek istemiştir. Bir gün Adana’da yaşarlarken babasına üniversite okuma hayalinden bahsetmiş, babası da ailenin bölünmesine razı olmadığından hep birlikte Küçükçekmece’nin Soğuksu semtine göçmüşlerdir. Timuçin, İstanbul Erkek Lisesinde okuduktan sonra

İstanbul Üniversitesinde Fransız Dili ve Edebiyatı ile Felsefe bölümlerini okur. 1965 yılına kadar Soğuksu’da ailesiyle oturan Afşar Timuçin, kız arkadaşının Kanada’ya gitmesi üzerine kendi de Kanada’ya gider. Kız arkadaşıyla Kanada’da evlenir. Timuçin, yarım kalan eğitimini Kanada’nın Montreal Üniversitesi Felsefe Fakültesinde tamamlar. 1967’de Kanada’dan döner ve geldiğinde Soğuksu’daki evin durumunu oldukça kötü bulur. Ayrıca eşinin böyle bir evde yaşamaya alışık olmadığını ve semt çevresinin gittikçe bozulduğunu dile getirir. Üstelik annesi ve babası hastalardır. Afşar Timuçin bütün bu sıkıntıları göz önüne alıp yeni bir ev arayışına girer. Aradığı evi Bakırköy’e bağlı Ataköy semtinde bulur. Burada anne ve babasıyla hep birlikte yaşarlar. Soğuksu semtinden Ataköy’e taşınınca Hasan İzzettin Dinamo’ya da komşu olmuşlardır.

“Zümrütyuva’dan Basıncöy’e” başlıklı beşinci bölümde, bugünkü Basıncöy semtinin oluşumu ve burada ikamet eden gazeteci ve yazar Çetin Altan konu edilir. Basıncöy’ün ilk adı Zümrütyuva’dır. Şimdiki Basıncöy adını alması ise 1959 yılında Cağaloğlu’ndaki basın camiasının, kendilerine yer bulmak amacıyla Zümrütyuva’yı tercih etmeleri sebebiyle olmuştur. Burada Basıncöy S.S. Gazeteci Evleri Yapı Kooperatifi tarafından başlatılan inşaatlarla Zümrütyuva’nın adı Basıncöy olarak anılmaya başlar. Basıncöy’e yerleşen birçok tanınmış gazeteci, yazar, muhabir, karikatürist ve yayınevi sahipleri vardır. Yazıda bunların adları tek tek verilirken Basıncöy’ün gelişim aşamalarından az da olsa bahsedilmiştir. Basıncöy’de yaşam gazeteci ve edebiyatçılardan biri de Çetin Altan’dır. Basıncöy’ün yapımı tamamlanınca ailesiyle buraya taşınmıştır. Basıncöy’ün kurucusu ve ilk yerleşimcilerinden sayılan Çetin Altan, 1965 yılı seçimlerinde Basıncöy’den milletvekili olarak da seçilmiştir. Bölümde Çetin Altan’ın, yazar komşularıyla kurduğu ilişkiden bahsedilir. Çetin Altan dışında Basıncöy semtinde Yaşar Kemal ve Orhan Kemal de yaşamışlardır. Çetin Altan’ın karşı blokta oturan komşusu Orhan Kemal’le sık sık görüştüğü aktarılır. Yaşar Kemal tarafından Çetin Altan’la gerçekleştirilen röportaja değinilir. Bölüm Çetin Altan’ın bugün Basıncöy’de bulunan evinin kütüphane özelliği taşıdığı ifade edilerek sonlanır.

“Yaşadığı Coğrafyaya Sevdalı Edebiyat Ustası Yaşar Kemal” başlıklı altıncı bölümde, Yaşar Kemal’in Basıncöy ve Menekşe semtlerindeki yaşantıları ve bu semtlerin eserlerindeki iz düşümleri aktarılır. Yaşar Kemal de Çetin Altan gibi gazeteci kooperatifi tarafından Basıncöy’de yaptırılan evlerden birine taşınmıştır. Yaşar Kemal, bir gün çevresini tanımak için dolaşırken, Basıncöy’e komşu olan Menekşe semtini keşfeder. Onun Menekşe semtini sevdiği ve çeşitli eserlerinde Menekşe’yi, Menekşe Koyu’nu, Küçükçekmece

Gölü'ndeki balıkçıları ve gecekondualarda yaşayan insanları eserlerine yansıttığı ifade edilir. Bu bölümde Çukurova coğrafyası ile Küçükçekmece bölgesinin arasındaki anlatım şekli ve yazar tarafından ele alınış benzerliğine değinilir. O, Çukurova coğrafyası ve insanıyla ilgili izlenimlerini içtenlikle nasıl anlatmışsa Küçükçekmece Gölü'nün kıyı güzelliklerini, göldeki balıkları, Florya'nın kuşlarını ve bu yerlerde yaşayan insanları da öyle anlattığı belirtilir. Yazıda Yaşar Kemal'in yaşadığı coğrafyayı benimseyişine dikkat çekilirken pek çok yapıtında Menekşe'nin “başkarakter” olduğu vurgulanır. Gölsum Cengiz'e göre yazarın çoğu öykü ve röportajında “Menekşe güzelleme-si” mevcuttur. Özellikle yazıda Yaşar Kemal'in *Bir Bulut Kaynıyor, Deniz Kurudu, Deniz Küstü* eserleri başta olmak üzere eserlerindeki Küçükçekmece ve semtlerine dair anlatımlar ele alınmıştır.

Kitabın “İçindeki Çocuğu Yaşatan Bir Mizah Ustası Mıstık” adlı yedinci bölümünde, takma adı “Mıstık” olan çizgi roman yazarı ve karikatürist Mustafa Eremektar anlatılır. Bölümün girişinde, Mustafa Eremektar'ın doktor arkadaşının tavsiyesi üzerine Menekşe'deki Basın Plajı'na balık tutmaya gelip gittiğinden söz açılır. Sonra ailesiyle Basıncöy'e yerleşmesinden, Basıncöy'de yaşayanların benzin, sinema, lokanta gibi ihtiyaçlarını karşılamak için Küçükçekmece'yle kurdukları ilişkiden bahsedilir. Eremektar'ın çocuklar için çizdiği karikatürlerde Menekşe'den, Küçükçekmece'den ve Basıncöy'den izler barındırdığı belirtilir. Ayrıca bu bölümde, Mustafa Eremektar'ın tek çocuğu olan Uygur Eremektar tarafından babasının kişiliği, çocuklara yaklaşımı ve baba-oğlun yaşadığı olaylarla ilgili anıları da nakledilir.

Sekizinci bölüm “Nâzım Hikmet'le Ortak Kitap Yayımlayan Şair İlhami Bekir” başlığını taşır. Yusuf Ahıskalı bölümünde bahsedildiği üzere onun Menekşe'deki evinde kiracı olarak kalanlardan biri de İlhami Bekir Tez'dir. İlhami Bekir'in Menekşe'ye ne zaman geldiği bilinmemekle birlikte 1965-1970 yılları arasında Menekşe'de yaşadığı tahmin edilmektedir. Yazıda İlhami Bekir'in, yakın dostu Hasan İzzettin Dinamo üzerinden Yusuf Ahıskalı'yla bağlantı kurmuş olabileceğine dikkat çekilir. Şairin arkadaşı Eray Canberk, Esi Ahıskalı, Tunca Arslan, Bilge Durbaş ve kızı Fatoş Tez tarafından, şairin hayatı hakkında söylenenlere yer verilir. Şairin Menekşe'den ayrıldıktan sonra bir süre Kadıköy'deki Elif Otel'de, daha sonra Marmara Otel'de, ölünceye değin de Bağcılar Huzurevinde yaşadığı aktarılır. İlhami Bekir Tez, Nâzım Hikmet'le dost olduktan sonra hem dünya görüşü bakımından hem de şiirlerinin içeriği bakımından değişime uğramıştır. İki şairin arasındaki bu dostluğun, çocuklara yönelik *Mavi Kitap* adında ortak kitap çıkarmalarıyla taçlan-

dığı ifade edilir. Bölüm, şair hakkında kitap yazan Refik Durbaş'ın görüşleri ve şairin edebî kişiliği üzerine tespitlerle bitirilir.

“Basıncöy'deki Babaevi Orhan Kemal” başlıklı dokuzuncu bölüm, Orhan Kemal'in yaşamı üstüne bir girizgâhla başlar. Orhan Kemal'in çocukluğundan, hapis yatmasından, eserlerini tiyatroya uyarlamasından ve Basıncöy'e yerleşmesinden bahsedilir. Gazeteci Halit Çapın'ın Basıncöy'deki dairesinin satılık olduğunu duyunca Orhan Kemal, bu daireyi satın alır. Ailesiyle Fatih'te oturdukları kiralık daireden buraya taşınarak ev kirasından kurtuldıkları için mutlu oldukları ifade edilir. Basıncöy'e taşınan Orhan Kemal'in komşu çevresini Yaşar Kemal, Çetin Altan, Leyla Soykut gibi tanınmış şahsiyetlerin oluşturduğu belirtilir. Orhan Kemal ve ailesi için Menekşe ile Küçükçekmece'nin doğal güzelliklerinin iyi geldiği anlatılır. Basıncöy'ün çam ağaçları, Florya Ormanı, Marmara Denizi'ne bağlanan Menekşe Koyu vd. doğal güzellikler aileye, doğayla iç içe yaşamının fırsatını sunmuştur. Orhan Kemal'in sabah kalkıp bülbül seslerini dinlediği, çocuklarını sık sık Menekşe'deki plaja götürdüğü söylenir. Yazıda yazarın çocukları Kemali Öğütçü ve Işık Öğütçü'nün babalarına dair yaşanmışlıklarına yer verilmesinin yanı sıra Orhan Kemal'in günlüğünün bir kısmından da alıntılara yer verilir. Bölümde yazarın hastalık durumlarından, Bulgaristan'ı ziyareti sırasında vefat etmesinden ve cenazesinin İstanbul'a getirilişine dair vakalar nakledilir. Orhan Kemal'in edebî kişiliğinin özellikleriyle yazı noktalanır.

Kitabın onuncu bölümü olan “Menekşe'de Solukluk Bir Mutluluk Enver Gökçe” başlıklı bölümde, şair Enver Gökçe'nin acılı ve yoksullukla geçen yaşamı anlatılır. 1920'de Erzincan'da doğan Gökçe, eğitimini tamamlamak için Ankara'ya göçer. Ankara'da Yaşar Kemal ile tanışır. Böylece Küçükçekmece'ye kadar sürecek olan dostluğun temelli burada atılır. İki yazar, Halkevi tarafından çıkarılan *Ülkü* dergisinde redaktör olarak çalışmalarını vesilesiyle tanışırlar. Enver Gökçe, hapislik ve sürgünlük zamanlarından sonra 1960'lı yıllarda İstanbul'a gelir. Burada dergilerde, gazetelerde ve yayınevlerinde çevirmenlik yaparak yaşamını sürdürür. Siyasi görüşlerinden dolayı bu işleri de uzun sürmez ve işinden ayrılır. Yaşar Kemal, Enver Gökçe'nin işsizlik ve barınma sorunu çözmek için çok uğraş verir. Sonunda Gökçe'ye *Meydan Larousse* ansiklopedisinde çalışması için iş bulur. Barınma ihtiyacını çözmek için de Menekşe'de yazarlara ve şairlere oda kiralayan Yusuf Ahiskalı'nın kapısını çalar. Böylece Enver Gökçe, Yaşar Kemal vasıtasıyla iş bulmuş ve Menekşe'de bir oda kiralayabilmiştir. Enver Gökçe'nin zor giden hayatı az da olsa yoluna girmiştir. İçine kapanık, hüznü ve sessiz olan Enver Gökçe'nin, Yusuf Ahiskalı'nın gecekondusunda kurulan sohbet sofrasına pek

katılmadığı belirtilir. Katıldığı zaman ise kenarda durup sessizce olanları izlediği söylenir. Enver Gökçe'nin yasaklılığından dolayı *Larousse*'teki işi de uzun sürmez ve ekonomik olarak zor duruma düşer. Ekonomik sıkıntılarla baş edemeyince Menekşe'den kendi köyüne göç etmek zorunda kalır. Bu bölümde, sıkıntılı ve yoksul bir yaşam süren şairin az da olsa Menekşe'de bir solukluk mutluluk yaşadığı fikri vurgulanmıştır.

“Dersliği Olmayan Okulun Şair Öğretmeni Eray Canberk” adlı on birinci bölümde, şair Eray Canberk'in öğretmenlik yapmak üzere Safraköy/ Sefaköy'e gelişiyle buradaki yaşamı anlatılır. Bugün Sefaköy diye bilinen semtin, Eray Canberk'in öğretmenlik yaptığı yıllarda (1969-1970) adı Safraköy'dür. Bu isimlendirmelere ek olarak Osmanlı ordusunun Avrupa'ya sefer düzenlerken burada yemek molası vermesi üzerine “Sofraköy” olarak da adının geçtiği belirtilir. Şair Eray Canberk, Sefaköy'ün Sultanmurat Mahallesi'ndeki bir ilkokula atanmıştır. Yalnız ortada okul denilebilecek bir bina yoktur. Dersler metalden bir barakalarda işlenmektedir. Şairin okutacağı sınıf için baraka kurulamaması üzerine mahallede boş bir dükkân kiralanarak sınıf hâline getirilir. Eray Canberk derslerini kiralanmış bu dükkândan bozma sınıfta işler. Dersliği olmayan bir okulda öğretmenliğe devam eden Eray Canberk, edebiyatla ilgisini sürdürür. Dergilere şiirlerini yollamaya devam eder. Gülsüm Cengiz, şairin Safraköy'deki öğretmenlik yıllarında, gecekondu yaşamına ve çocukların dünyasına yaklaşma noktasında etkilendiğini dile getirir. Şehirdeki yıkımı ve dönüşümü, çocukların bakış açısından şiirlerine aktırdığını söyler. Ayrıca Gülsüm Cengiz, Eray Canberk ile ortak yürüttüğü kitap çalışmalarına değinir. Şair toplam bir sene Safraköy/Sefaköy'de öğretmenlik yapar. Öğretmen olan eşinin tayin olması üzerine şair de nakil isteyerek Sefaköy'den ayrılır.

Kitabın on ikinci bölümü olan “Mardin'den Menekşe İstasyonu'na Yaşam Savunmasının Tanığı Ömer Açıık” başlıklı bölümde, genç kuşak yazarlardan Ömer Açıık'ın eserlerindeki Küçükçekmece'ye değinilir. İstanbul macerasının Küçükçekmece'yle başladığını söyleyen Ömer Açıık, şair Eray Canberk gibi öğretmenlik mesleğini icra etmek için Küçükçekmece'ye gelir. Mehmet Âkif Mahallesi ve Gültepe Mahallesi'nde dokuz yıl öğretmenlik yaparken Küçükçekmece'yi köşe bucak dolaşır. Küçükçekmece'de onu en çok etkileyen yerler Küçükçekmece Gölü ve Menekşe semti olur. Yazarın ilk romanı *Menekşe İstasyonu* adını taşır ve bu romanın baş kısmında Küçükçekmece Gölü'nü betimleyici bir giriş yazısı bulunur. *Menekşe İstasyonu* eseri, kentsel dönüşümün etkilerini ve mahalle sakinlerinin kentle ulaşımını sağlayan Menekşe İstasyonu'nun yıkımı üzerine birlik oluşunu anlatmaktadır.

Ömer Açık'ın diğer eserlerinde de Küçükçekmece'den yansımaların bulunduğu dile getirilir. Yazarın, *Babam Ömür Adam* adlı eseri Gültepe Mahallesi'nde geçmekte ve eserde Küçükçekmece rüzgârının hissedildiği dile getirilir. Yazarın bir başka eseri *Taşkafa*'da da Küçükçekmece Gölü'nün etrafında bulunan antik kalıntılar ele alınır. Yapıtlarında Küçükçekmece'ye sıkça yer veren Ömer Açık'ın ailesiyle İstanbul'un başka bir ilçesi olan Beylikdüzü'ne taşındığı belirtilerek bölüm sonlanır.

Kitabın son bölümü “Yapıtlarında Küçükçekmece'nin ya da Küçükçekmecelilerin Adı Geçen Şairler ve Yazarlar” başlıklı bölümde, Küçükçekmece'de yaşamayıp eserinde buraya temas eden şahsiyetlerden bahsedilir. Bu şahsiyetlerden biri olan Tarık Dursun K. *Kurşun Ata Ata Biter* adlı romanında Küçükçekmece'yi bir ütopya olarak ele alınır. Romanın başkişisi Gazel, göl ve deniz manzaralı bir evde yaşamayı düşlemektedir. Bu düşünüyü de bir gün Küçükçekmece'de böyle bir evde yaşayarak gerçekleştirmek ister. Şairler ve yazarlar tarafından Küçükçekmece'nin bir mekân olarak ele alınmasının yanı sıra Küçükçekmece'de yaşayan insanlar da ele alınmıştır. Şair Ece Ayhan'ın *Melahat Geçilmez* adlı şiiri, Küçükçekmece'de yaşamış bir kadını anlatır. Bu kadın Küçükçekmece'de “Çanakkaleli Melahat” olarak bilinmektedir. Ece Ayhan bu şiirini, yanındaki çalışanı tarafından öldürülen Çanakkaleli Melahat için yazmıştır. Çanakkaleli Melahat'ın, Yaşar Kemal'in *Deniz Küstü* romanında da geçtiği ifade edilir. Yalnız bu romanda Gelibolulu Meliha ismiyle geçtiği ve romanın başlangıcının, Meliha'nın yanında korumalık yapan İhsan'ın öldürülmesiyle başladığına dikkat çekilir.

Bu kitap Küçükçekmece veya civarında yaşamış şahsiyetleri ele alması ve onların eserlerine yansıyan Küçükçekmece'yi işlemesi bakımından özgün bir çalışmadır. Ayrıca kitabın, ilk defa görülecek fotoğraflar ve bilgiler barındırması çalışmanın özgünlük değerini daha da artırmaktadır. Kitaba konu olan yazarların -Gülsüm Cengiz de kitap çalışması sırasında farkına vardığını belirtir- tek ortak noktası aynı mekân/ilçe sınırlarını paylaşmaları değildir. Kimi okuldan arkadaş olmuş kimi komşuluk yapmış kimi aynı iş yerinde çalışmıştır. Kitaba konu olan şahsiyetlerin bu derece doğrudan veya dolaylı bir biçimde birbirleriyle bağlantılı olmaları dikkate değerdir. Bazı bölümlerde Gülsüm Cengiz'in, anlatılan yazarlarla ilgili tanışma anılarına ve ilişkilerine yer vermesi çalışmaya ayrı bir içtenlik kazandırmıştır. *Bir Edebiyat Durağı Küçükçekmece* kitabı, salt mekân odaklı bir çalışma değildir. Kitaba yazarların biyografisi ve edebî kişiliği de dâhil edilerek yazarlar çok yönlü bir biçimde anlatılmaktadır. Yerel belediyelerin bu tarz çalışmaları desteklemeleri, edebî metinlere yansıyan mekân hafızasının ortaya çıkartılması ve

edebî şahsiyetlerin biyografisinin zenginleşmesi noktasında önemli bir hizmet işlevi taşımaktadır.

Kaynakça

Cengiz, Gülsüm (2021). *Bir Edebiyat Durağı Küçükçekmece*. İstanbul: Küçükçekmece Belediyesi Kültür Yayınları.

“COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir:

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

The following statements are made in the framework of “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:

Ethics Committee Approval: *Ethics committee approval is not required for this study.*

Declaration of Conflicting Interests: *The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.*